מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד מין אחד ותמחוי אחד צריכא למימר אמר רב הונא הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו ידיעה בינתיים ורבן גמליאל היא [א]דאמר אין ידיעה לחצי שיעור: איתמר אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון וחזר ונודע לו על השני ר' יוחנן אמר [א]חייב שתים וריש לקיש אמר אינו חייב אלא אחת [ב]רבי יוחנן אמר חייב [1]על חטאתו והביא [ג]וריש לקיש אמר פטור [2]מחטאתו ונסלח לו וריש לקיש הכתיב על חטאתו והביא ההוא לאחר כפרה ולרבי יוחנן נמי הכתיב מחטאתו ונסלח לו הכא במאי עסקינן [ב]כגון שאכל כזית ומחצה ונודע לו על כזית וחזר ואכל כחצי זית אחר בהעלמו של שני מהו דתימא ליצטרפו קמ"ל א"ל רבינא לרב אשי דאיתידע ליה קודם הפרשה פליגי ובהא פליגי דמר סבר [ג]ידיעות מחלקות ומר סבר הפרשות מחלקות אבל לאחר הפרשה מודי ליה ריש לקיש לר' יוחנן דחייב שתים או דילמא דאיתידע ליה לאחר הפרשה פליגי ובהא פליגי דמר סבר הפרשות מחלקות ומר סבר כפרות מחלקות אבל קודם הפרשה מודי ליה ר' יוחנן לריש לקיש דאינו חייב אלא אחת או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת א"ל מסתברא בין בזו ובין בזו מחלוקת דאי סלקא דעתך קודם הפרשה פליגי אבל לאחר הפרשה מודה ליה ריש לקיש לר' יוחנן דחייב שתים אדמוקים ליה קרא לאחר כפרה לוקמיה לאחר הפרשה ואי אחר הפרשה פליגי אבל קודם הפרשה מודה ליה רבי יוחנן לריש לקיש דאינו חייב אלא אחת אדמוקי ליה קרא בכזית ומחצה לוקמיה קודם הפרשה ודילמא ספוקי מספקא ליה [א] ואם תימצי לומר קאמר אם תימצי לומר קודם הפרשה פליגי בה רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא בכזית ומחצה ואם תימצי לומר לאחר הפרשה פליגי ריש לקיש היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה: אמר עולא למאן דאמר אשם ודאי לא בעיא ידיעה בתחילה

בעל

רש"י

מכלל דרישא. דאמר חייב: **מין אחד ותמחוי אחד.** בתמיה: **שהיתה לו ידיעה.** בין שני חצאי שיעור ואיצטריך לאשמעינן דלצטרפו דס"ד אמינא הואיל ובשיעורין שלמים חלוקין לחטאות הכא נמי לא ליצטרפו קמ"ל דהתם הוה ידיעה אבל ידיעת חצי שיעור לאו ידיעה היא: **רבן גמליאל היא דאמר.** לקמן בפרק הבונה אין ידיעה לחצי שיעור: **וחזר ונודע לו.** לקמן בעי ליה אי קודם שהפריש קרבן על ידיעה ראשונה וקסבר ידיעות מחלקות לחטאות ואע"פ שלא היתה ידיעה בין אכילה לאכילה או לאחר הפרשה וקסבר הפרשות מחלקות. והא דאביי ורבא דאמרי לעיל[ד] ונודע לו על אחת מהן וחזר ואכל כו' אלמא לחדא הוא דמיחייב אי סבירא להו פלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש בקודם הפרשה אינהו דאמור כריש לקיש אי נמי סבירא להו דלאחר הפרשה פליגי ואינהו דאמור קודם הפרשה נודע על השני ודברי הכל אין חלוקין לחטאות: **על חטאתו והביא.** והביא קרבנו שעירת עזים תמימה נקבה על חטאתו אשר חטא (ויקרא ד) משמע על כל חטאת וחטאת יביא: **מחטאתו ונסלח לו.** אפי' לא הביא אלא על מקצת חטאתו ונסלח לו כולו: **קמ"ל.** כיון [ב] דהאי חצי זית עם זית קמא שייך בתר ידיעה קמייתא והוה כאילו נודע לו על הכל דהא אי הוה מייתי קרבן הוה מיכפר בהדיה [ה] [דזית] בלא שום ידיעה דפחות מכשיעור לא חשיב אבל כזית לא מיכפר בלא ידיעה הלכך כי לא איתידע ליה בהדיה אלא זה אחר זה הוו ידיעות מחלקות: **דאיתידע ליה.** על השני קודם שהפריש קרבן על ידיעה הראשונה פליגי: **אדמוקים לאחר כפרה.** כי פרכינן לעיל לריש לקיש הא כתיב על חטאתו והביא ואוקימנא שיטתיה דתלמודא בלאחר כפרה לוקמא בלאחר הפרשה אבל השתא דאוקימנא בלאחר כפרה ש"מ דפשיטא לבני הישיבה שסדרו הגמ' דלאחר הפרשה נמי פטר ריש לקיש: **הכי גרסינן** בספרים ישנים **ודילמא ספוקי מספקא להו ואת"ל קאמר אם תמצא לומר קודם הפרשה פליגי רבי יוחנן היכי מוקי ליה לקרא בכזית ומחצה את"ל אחר הפרשה פליגי ר"ל היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה.** והכי פירושא ודילמא לבני תלמודא נמי מספקא להו פלוגתא דר"י ור"ל במאי כי היכי דמספקא ליה לדידי אי בקודם אי בלאחר אי בתרווייהו וכי פריך בעל התלמוד לרבי יוחנן נמי והא כתיב מחטאתו ונסלח לו ומשני ליה בכזית ומחצה בלשון את"ל פריך ליה ומשני ליה והכי קאמר אי הוה פשיטא לן דלאחר הפרשה הוא דמחייב [ר"י תרתי] אבל בקודם הפרשה מודה [לר"ל] לא הוה קשיא לן מידי דאוקימנא מחטאתו ונסלח לו בקודם הפרשה אבל השתא קשיא לן את"ל בהך בעיא דרבינא דבקודם הפרשה נמי פליגי וא"ר יוחנן חייב שתים ר' יוחנן היכי מוקי לקרא דמחטאתו ונסלח לו ושני ליה בכזית ומחצה והכי קמשני אפי' את"ל דקודם הפרשה לחודא פליגי אי נמי בתרווייהו פליגי איכא לאוקמא בכזית ומחצה ולר"ל נמי כי פריך ליה תלמודא הכתיב על חטאתו והביא ושני ליה בעל התלמוד בלאחר כפרה לעולם ספוקי מספקא ליה במאי פליגי כלדידי ובאת"ל פריך ומשני והכי קאמר את"ל בלאחר הפרשה נמי פליגי דבלאחר הפרשה פטר ליה בחד קרבן דהשתא ליכא לאוקמא לקרא דמחייב בלאחר הפרשה ר"ל היאך מוקי ליה להאי קרא כלומר במאי מוקי ליה ושני ליה אפילו אם תמצא לומר בלאחר הפרשה פליגי איכא לאוקמי בלאחר כפרה. ורוב התלמידים שגו בשיטה זו ודימו דהאי דהיכי מוקי לה לקרא בכזית ומחצה וחברו היכי מוקי ליה לקרא בלאחר כפרה לשון קושיא הוא ולפרושי כמו מ"ט והוצרכו לשבש את הספרים ולמחוק הוי"ו דואת"ל [ג] קמא ולהגיה קאמרינן ולהגיה על קודם לאחר ועל לאחר קודם ואין שיטת התלמוד כפי סוגייתם: **למ"ד אשם ודאי לא בעי ידיעה.** פלוגתא דר"ט ור"ע היא בכריתות בפ' דם שחיטה (דף כב.) ר"ע מחייב על ספק מעילות אשם תלוי. ופי' היו לפניו שתי חתיכות א' של קדש וא' של חולין ואכל אחת מהן ואינו יודע איזו אכל מביא אשם תלוי ומודה ר"ע שאינו מביא את מעילתו כלומר אינו משלם קרן וחומש עד שיודע לו ויביא עמה אשם מעילות ודאי כי היכי דאשם תלוי דשאר עבירות דספק כרת אינו מכפר כפרה גמורה וכשיודע לו דודאי חטא מביא חטאת אף זה כשיודע לו יחזור ויביא אשם ודאי ר"ט אומר מה לזה מביא שתי אשמות ולא דמי לאשם תלוי דספק חטאת [ט]דהתם ספיקו איל ודאי נקבה הלכך כי מתידע ליה בעי לאתויי נקבה אבל זה ששניהם מין אחד כדאמר התם שממין שמביא על הודע מביא על לא הודע שזה איל וזה איל יביא קרן וחומש ויביא איל ויאמר אם ודאי מעלתי זו מעילתי וזו אשמי ואם ספק שלא עתיד ספיקי להודע לי אשם זה יהיה אשם תלוי והקדש זה לנדבה ולכי מתידע ליה לא בעי לאתויי אשם אחרינא. אלמא לא בעי ידיעה בתחילה באשם ודאי קודם הבאת כפרתו דהא לא איתידע ליה כי אתייה ומכפר עליה: **אשם ודאי.** כל אשמות קרוין אשם ודאי חוץ מאשם תלוי שהוא בא על לא הודע והן שלשה הבאין על חטא אשם מעילות אשם גזילות אשם שפחה חרופה:

בעל

תוספות

מכלל דרישא מין אחד ותמחוי אחד כו'. [א]לעיל [ב]לא בעי למיפרך מכלל דסיפא משני מינין ושני תמחויין נריכא למימר [ג]שלא חש להאריך כיון דלא קאי הכי: **מאן דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה.** פי' בקונטרס[ד] דאיכא פלוגתא דר' עקיבא ורבי טרפון בפרק דם שחיטה בכריתות (דף כב:)[ה] וליתא דהא תנן התם[ו] דדוקא במעילה מרובה קאמר ר"ע שמביא שתי אשמות[ז] משום דטוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אשם אחד ויתנה שאם לא יודע לו תהא מעילתו נדבה אבל במעילה מועטת מודה ר"ע שמביא אשם אחד ויתנה ונוח לו שיתן מעילה מועטת על הספק משיביא שתי אשמות וקאמרינן[ח] בגמ' מדברי שניהם נלמד [א] אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחלה[ט] ואם תאמר רבי טרפון דקאמר מה לזה מביא שתי אשמות משמע[י] דעלה טובה קמ"ל אדרבה כיון דבמעילה מרובה פליגי אם כן טוב לו שיביא שתי אשמות כדאמר ר' עקיבא משיביא אשם אחד ומעילתו ויתנה כדפרישית[יא] יש לומר דר' טרפון לאו עלה טובה קאמר[יב] אלא לעולם אינו יוצא מידי עבירה בשתי אשמות אלא[יג] שיביא אשם ומעילתו ויתנה[יד] ואם תאמר ולרבי עקיבא אמאי מביא שתי אשמות במרובה ובמעוטה אשם ומעילה יביא לעולם אשם אחד ויתנה וכשיודע אז יביא מעילתו ויש לומר משום דאמרו[ו] המביא אשמו עד שלא הביא מעילתו לא יצא:

בעל

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פ"ו מהלכות שגגות הלכה ט:
כא ב שם הלכה י:
כב ג מיי' פ"ח מהלכות שגגות הלכה א ופ"ו הלכה א והלכה ט סמג עשין ריג:

מוסף רש"י

אין ידיעה לחצי שיעור. אכל חצי שיעור ונודע, לא הויא ידיעה לחלק, דאם חזר ואכל חצי שיעור מצטרפין (כריתות יב.).

מוסף תוספות

א. וק"ל באוקימתא. ריטב"א. ב. אמאי. ריטב"א. ג. רי"ל. ריטב"א. ד. דהיינו ר' טרפון דאמר מה לזה מביא שתי אשמות. רמב"ן. דר' טרפון לא בעי ידיעה בתחלה. ריטב"א. ה. וכיון ששנים דברין בזה לר"ט נראה דס"ל דמאן דבעי ידיעה בתחלה הוא ר"ע דקאמר שאינו מביא אלא אשם תלוי. ריטב"א. ו. אמר לו ר"ע נראין דבריך במעילה מיעוטא, הרי שבא לידו ספק מעילה במאה מנה לא יפה לו שיביא אשם בשתי סלעים ולא יביא ספק מעילה במאה מנה. חי' הר"ן. ז. מוכח דר' עקיבא מודה דאפשר לעשות כר' טרפון ומה שאמר שמביא אשם תלוי אינו אלא עצה טובה. ריטב"א. ח. נמי. חי' הר"ן. ט. אלא מ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה היינו ר' יוסי דאמר התם ר' יוסי אומר אין שנים מביאין אשם א' מה"ט משום דבעי ידיעה בתחלה כדבעי' בחטאת. רמב"ן. דנהי דר"ע משום עצה טובה אתי לה, ר"י מדינא קאמר דסבר דבעינן ידיעה בתחלה אפי' באשם. חי' הר"ן. [נ"י מאירי רש"ש מהרש"א ומי' רע"א]. י. לכאורה דמודה בהא אלא. תוס' הרא"ש. יא. [וא"כ] תוס' קא מיפלגי ר' עקיבא ור' טרפון תרוויהו מודו במעילה מועטה שיביא מעילתו ויתנה, ובמעילה מרובה טוב לו שיביא שתי אשמות משיביא אחד ומעילתו עמו ויתנה. תוס' הרא"ש. יב. מה לזה מביא ב' אשמות. תוס' הרא"ש. יג. בין מעילה מרובה בין מעילה מועטת [צריך]. תוס' הרא"ש. יד. שצריך להוציא ממון של איסור מתחת ידו מספק. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל

רישא משום שהוא מין אחד בתמחוי אחד לפיכך חייב, אמאי איצטריך למתניא להא פשיטא. ומשני רבינא כגון שהיו ב' זיתי חלב בתמחוי אחד, וכגון שאכל חצי זית אחד מהן ונודע לו והדר ושכח ואכל חצי זית האחר. ומתניתין רבן גמליאל היא דאין ידיעה לחצי שיעור, דתנן הכותב ב' אותיות בב' העלמות, אחת בשחרית ואחת בין הערבים, רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין. ואמרינן במאי פליגי, רבן גמליאל סבר אין ידיעה לחצי שיעור, ורבנן סברי יש ידיעה לחצי שיעור. וכיון דרבן גמליאל סבר דאין ידיעה לחצי שיעור, כאילו אין שם ידיעה בינתים והעלם אחד הוא, לפיכך חייב. איתמר אכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על הראשון, וחזר ונודע לו על השני, ר' יוחנן אומר חייב שתים, ר"ל אומר אינו חייב אלא אחת. ר' יוחנן [אמר] ידיעה מחלקת לפיכך חייב בה, וכשנודע לו השנית עוד מתחייב בה, דאין אדם פורע חובו במה שכבר נתחייב בה. ור"ל דריש בו כי מכפרין אותו כשנודע לו הראשונה כל שהוא בהעלם אחד חטאת אחד הוא, ומחטאתו ונסלח קריביה ביה. ור' יוחנן האי קרא דר"ל דריש ביה הכי מיירי באכל כזית ומחצה

מסורת הש"ס

א) לקמן קג. [קה. וש"נ], ב) [לקמן עב.], ג) [שם], ד) [ע"א], ה) [רש"ל], ו) [ב"ק קיא.]

תורה אור השלם

1 אוֹ הוֹדַע אֵלָיו חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהֵבִיא קָרְבָּנוֹ שְׂעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה עַל חַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא: ויקרא ד כח

2 וְאֶת כָּל חֶלְבּוֹ יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה כְּחֵלֶב זֶבַח הַשְּׁלָמִים וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן מֵחַטָּאתוֹ וְנִסְלַח לוֹ: ויקרא ד כו

הגהות הב"ח

(א) גמ' ספוקי מספקא להו ואם תימצי וכו' הפרשה פליגי ר' יוחנן כצ"ל ותיבת בה נמחק: (ב) רש"י ד"ה קא משמע לן דהאי כצ"ל ותיבת כיון נמחק: (ג) ד"ה הכי גרסי' וכו' ולמחוק הוי"ו דאם תמצי לומר קאמר ולהגיה:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה למ"ד אשם ודאי וכו' דהתם ספיקו איל. עיין מג"א סימן א ס"ק יא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה מאן. מדברי שניהם נלמד כו'. נ"ב אבל הוא רבי יוסי (וכ"כ הרז"ה והרמב"ן במלחמות) דלא כרע"ק דבעי ידיעה בתחלה כמ"ש [כריתות ז' ב'] מודה ר"ע במחוסר כפרה מ"ט התם שאני דבגברא ידיעה כו' ובזה מחולק שם ר"י ור"ש:

רב נסים גאון

אמר עולא למאן דאמר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה. משכחת לה במסכת כריתות בפרק דם שחיטה [דף כב:] אמר ר' טרפון ומה לזה מביא ב' אשמות, אמר לו ר' עקיבא נראין דבריך במעילה כו'. ובגמרא גרסי אמר רבא מדברי שניהם נלמוד אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה. ומכלל זו המימרא נלמוד כי מי שחולק על ר"ע ור' טרפון בדבר הזה סובר שאשם ודאי בעי ידיעה בתחילה, וזה האשם נידון כחטאת מה חטאת בעינן ידיעה בתחילה אף אשם ודאי נמי בעי ידיעה בתחילה.

רבינו חננאל (המשך)

ונודע לו על כזית ולא נודע לו על מחצה, וחזר ואכל [חצי] זית אחר בהעלמו של שני, מהו דתימא לצטרף עם חצי זית הראשון ויתחייב, קמ"ל מחטאתו, אם כבר נתכפר מקצת מחטאתו פטור בנשאר. ור"ל האי על חטאתו והביא מיבעי ליה כשנודע לו על כזית אחד וכפר עליו, ולאחר שנתכפר לו [נודע לו] על כזית השני, כגון זה מודה דבר [אשי] קרבן. והא דרב ודרבינא לא מוכחא בהדיא במאי פליגי, מיהו סוגיא דשמעתא לדברי הכל לאחר כפרה דראשון, נודע לו השני צריך חטאת שניה. והא סברא דרבה ואביי בגזירה, פליגא אתרוויהו, להא אוקימנא דלתרוויהו לר' יוחנן ולר"ל כשנודע לו לאחר שנתכפר על הראשון צריך חטאת שניה, ורבה אמר אכל ב' זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו על אחד מהן, חוזר ואכל כזית אחר בהעלמו של שני, הביא קרבן על השני, ראשון ושני מתכפר, (הוה) [הנה] ודאי אם נודע לו על השני אחר שנתכפר על השני אינו חייב אלא חטאת אחת. ר' יוחנן דריש על חטאתו והביא ונסלח לו חטאתו נתחייב, ודאביי עדיפא מדרבא. וקיי"ל כוותייהו דאינהו בתראי. אמר עולא לדברי האומר אשם ודאי לא בעי ידיעה בתחילה, בעל ה' בעילות שפחה חרופה, אינו חייב אלא אחת. עיקר זה בברייתא במשנה פרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות ט) אילו מביאין קרבן על

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

בעל חמש בעילות בשפחה חרופה [א]אינו חייב אלא אחת מתקיף לה רב המנונא אלא מעתה בעל (א) וחזר ובעל והפריש קרבן ואמר המתינו לי עד שאבעול הכי נמי דאינו חייב אלא אחת א"ל מעשה דלאחר הפרשה קאמרת [א]מעשה דלאחר הפרשה לא קאמינא כי אתא רב דימי אמר למאן דאמר אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה [ב]בעל חמש בעילות בשפחה חרופה חייב על כל אחת ואחת אמר ליה אביי הרי חטאת דבעינן ידיעה בתחלה ופליגי ר' יוחנן ורבי שמעון בן לקיש אישתיק אמר ליה דלמא [ג]במעשה דלאחר הפרשה קאמרת וכדרב המנונא א"ל אין כי אתא רבין אמר הכל מודים בשפחה חרופה והכל מודים בשפחה חרופה ומחלוקת בשפחה חרופה הכל מודים בשפחה חרופה דאינו חייב אלא אחת כדעולא והכל מודים בשפחה חרופה דחייב על כל אחת ואחת כרב המנונא ומחלוקת בשפחה חרופה למ"ד אשם ודאי בעי ידיעה בתחלה מחלוקת דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש: איתמר נתכוין

בעל ה' בעילות בשפחה חרופה. בשוגג ונודע לו בין כל אחת ואחת אינו חייב אלא אחת. להכי נקט שפחה חרופה משום דמביא קרבן אחד על עבירות הרבה כדתנן בכריתות (דף ט.) ה' מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה הבא על השפחה ביאות הרבה וכו' וכי תנן מתני' דנפטר בקרבן אחד הני מילי במזיד שהוא מן המביאים על המזיד כשוגג דכתיב (ויקרא יט) בקורת תהיה ומלקות בשוגג ליכא וגבי מזיד רבי קרא דנפטר בקרבן אחד על ביאות הרבה כדיליף התם וכ"ש על ביאות שוגג הרבה בהעלם אחד אבל שוגג ונודע לו בין ביאה לביאה למאן דבעי ידיעה בתחלה באשם ודאי חשיב הוא לחלק לאשמות כהבאת כפרה המחלקת לעושה מזיד וצריך להביא על כל אחת ואחת אליבא דר' יוחנן דאמר לעיל(ב) באוכל שני זיתי חלב בהעלם אחד ונודע לו בשתי ידיעות שמביא חטאת על כל אחת ואחת דחשיבא ליה חילוק ידיעה כאילו הביא קרבן בין ידיעה לידיעה הכא נמי חשיב חילוק ידיעה כאילו הביא קרבן בין ביאה לביאה. ואשמעינן עולא דלמאן דלא בעי ידיעה באשם בתחלה אינה חשובה לחלק בינתים ואינו חייב אלא אחת דכיון דלא חשיבא ליה ידיעה לא מחלקת. והא מילתא דעולא נקט לה הכא משום דרב דימי דאיירי עלה ופרכינן עלה מפלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש: **המתינו.** שלא תקריבוהו עד שאבעול עוד: **כי אתא רב דימי.** לא פליג אדעולא אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא: **חייב על כל אחת ואחת.** קס"ד השתא לרב דימי הא דתנן הבא על השפחה ביאות הרבה אינו חייב אלא אחת הני מילי מזיד אי נמי שוגג בהעלם אחד אבל שוגג ונודע לו בינתים למאן דחשיבא ליה ידיעה באשם מחלקת ואפילו לריש לקיש: **והרי חטאת דבעי ידיעה בתחלה.** שאם הביא חטאתו קודם שנודע לו החטא אינה מכפרת דכתיב (ויקרא ד) או הודע אליו והביא: **ופליגי ר' יוחנן וריש לקיש.** וקאמר ריש לקיש דאין ידיעות מחלקות להתחייב בשתים על שני זיתי חלב בהעלם אחד אלמא לא חשיבא ליה חילוק ידיעה כחילוק כפרה וגבי שפחה חרופה בידיעות שבין ביאה לביאה לאו כהבאת קרבן חשיבי לחלק וכי היכי דבמזיד דידיה מביא אחת על כולן הכא נמי מביא אחת על כולן ולא דמי לידיעות שבין אכילת חלב לאכילת חלב שמחלקות לדברי הכל דהתם חיובי אשגגות הוא וכיון שיש ידיעה בינתים הויין ליה שתי שגגות: **אמר ליה אביי דילמא.** הא דפסטת דלמאן דבעי ידיעה חייב ואפילו לריש לקיש: **במעשה דלאחר הפרשה קאמרת.** וכאתקפתא דרב המנונא דלעיל אבל בידיעה דקודם אפילו לר"ע פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש היא לרבי יוחנן דחשיבא ליה ידיעה לחלק באכילת חלב אפילו שתי אכילות שנאכלו בהעלם אחד ה"נ מחלקת וריש לקיש דאמר התם לא מחלקת ה"נ אפי' דבין ביאה לביאה לא מחלקת דבין ביאה לביאה דהכא כשתי אכילות דחלב בהעלם אחד ונודע לו על כל אחד ואחד לבדו דמיא: **הכל מודים.** ר' יוחנן וריש לקיש בשפחה חרופה דיש חילוק: **והכל מודים.** בה דאין חילוק: **ומחלוקת.** שניהם בה דלר' יוחנן יש חילוק ולריש לקיש אין חילוק וכולהו מפרש להו: **כדעולא.** למאן דלא בעי ידיעה בתחלה דאפי' ר' יוחנן מודה דלר' טרפון לא חשיבא ידיעה לחלק וכי א"ר יוחנן ידיעות מחלקות ואפילו בין שתים הנעשות בהעלם אחד ה"מ בחטאת דחשיב ידיעה דילה: **והכל מודים.** ואפילו ר"ל דיש חילוק ואפילו לרבי טרפון כגון בביאה שלאחר הפרשה כדרב המנונא: **ומחלוקת.** דרבי יוחנן ור"ל בשפחה חרופה ואליבא דמאן דחשיבא ליה ידיעה דאשם לר' יוחנן דאמר ידיעת חטאת הואיל וחשיבא היא מחלקת אפי' חטאת דהעלם אחד הכא נמי מחלקת בין דהעלם אחד בין דשתי העלמות ולר"ל דאמר ידיעה דחטאת אף על גב דחשיבא לא מחלקת עבירות דהעלם אחד הכא אפילו דשתי העלמות לא מחלקת ודפריש: נתכוין

בעל חמש בעילות בשפחה חרופה **אינו חייב אלא אחת.** אבל למאן דבעי ידיעה בתחלה הוי פלוגתא דרבי יוחנן וריש לקיש דלר' יוחנן כיון שהיא ידיעה[א] (ב) שהיא גורמת כפרה מחלקת אפילו ידיעות של אחר הבעילות כ"ש ידיעות שבין ביאה לביאה דמחלקות[ב] ור"ל דסבר דידיעות לא מחלקות הכא[ג] בשפחה חרופה אפילו ידיעות שבין ביאה לביאה אין מחלקות אע"ג דגבי חלב מודה ר"ל דידיעות שבין אכילה לאכילה מחלקות[ד] לא דמי דהתם בשגגה תלה רחמנא וידיעות מחלקות אשגגות אבל בשפחה חרופה שמביא על הזדון כשגגה אין הידיעה חשובה לחלק[ה] אבל למאן דלא בעי ידיעה בתחלה אפילו רבי יוחנן מודה כיון שאין הידיעה גורמת כפרה דלא חשיבא לחלק אפי' בין ביאה לביאה כל שכן אחר כל המעשים וא"ת[ו] הניחא אי איכא אשם תלוי בשפחה חרופה אתי שפיר למאן דלא בעי ידיעה דאינו חייב אלא אחת שאין הידיעה גורמת כפרה שיכול להביא אשם[ז] ולהתנות כמו במעילה[ח] אבל אי לית בה אשם תלוי דהא לא אשכחן בשום מקום בשפחה חרופה אשם תלוי[ט] אמאי אינו חייב אלא אחת ליחייב שתים[י] דהא צריך ידיעה אחת לכל הפחות דאם לא נודע לו לא היה יכול להביא שום קרבן[יא] והרי אותה ידיעה גורמת כפרה[יב] ויש לומר דאפי' אין אשם תלוי בשפחה חרופה יכול להביא אשם על תנאי ולהתנות בשלמים[יג] ואפילו למאן דאמר אין מביאין קדשים לבית הפסול דהשתא ממעט ליה מאכילתו[יד] מ"מ לא חשיב גורם כפרה כיון דאם עבר והתנה מה שעשה עשוי [טו]והא דנקט עולא שפחה חרופה ולא נקט מילתיה במעילה[טז] דגבי מעילה הוא דתנן דאשם ודאי לא בעי ידיעה [יז]משום דאתא לאשמעינן דאפי' בין מעשה למעשה לא חשיבא ידיעה לחלק[יח] אבל במעילה[יט] פשיטא דמחלקת כמו בחטאת[כ] (ב)וכן משמע בפרק ד' מחוסרי כפרה (כריתות דף ט.) דאמר בעא מיניה ר' חייא טירנאה מר' יוחנן הבא על ה' שפחות בהעלם אחד מהו א"ל חייב על כל אחת ואחת ומ"ש מה' העלמות בשפחה אחת אמר ליה התם אין גופים מוחלקין הכא גופים מוחלקין והיינו למאן דלא בעי ידיעה אלמא דלא מחלקות אפי' ידיעות שבין ביאה לביאה ואית ספרים דגרסי במילתיה דעולא ונודע לו בין כל אחת ואחת והיינו כדפרישית וא"ת תפשוט מדעולא דלר' יוחנן ידיעות מחלקות וי"ל דעולא את"ל קאמר:

מתקיף לה רב המנונא **אלא מעתה בעל** והפריש קרבן כו'. תימה מאי פריך רב המנונא[כא] דאי קסבר דהפרשה מחלקת בין ביאה לביאה כשבעל במזיד[כב] בשוגג נמי יש לחלק והיכי מדמה ליה לידיעה שאין מחלקת במזיד ואי קסבר דאין הפרשה מחלקת במזיד הכי נמי דלא מחלקת בשוגג ונראה לר"י דהכי פריך כיון דלא מחלקת בין ידיעות שבין מעשים לידיעות שלאחר מעשים[כג] אלא מעתה הפרשות נמי [כד]דאין מחלקות לר"ל לאחר כל המעשים את"ל דבהפרשות פליגי[כה] ואפי' לר' יוחנן איכא למימר דהכא מודה דאין הפרשות מחלקות דדוקא גבי חטאת קאמר דמחלקות משום דאיכא נמי בהדי הפרשות ידיעות חשובות שגורמות כפרה אבל הכא דליכא אלא הפרשה לחודא אפי' רבי יוחנן מודה דלא מחלקת אחר כל המעשים ה"נ דלא מחלקת בין ביאה לביאה והא ודאי סברא היא דמחלקת[כו] ואין מתכפר בקרבן שכבר הפריש עבירה שאחר הפרשה[כז] אמר ליה מעשה דלאחר הפרשה לא קאמינא פי' איני משוה בין מעשה למעשה לאחר כל המעשים: **כי אתא רב דימי אמר למ"ד** בעי ידיעה כו'. השתא ס"ד דמיירי בידיעה וקאמר דאפי' לריש לקיש מחלקת כיון דגורמת כפרה ואפילו לאחר כל המעשים ולהכי פריך והרי חטאת כו' ומסיק דלאחר הפרשה קאמר[כח] ואומר ר"י דרב דימי פליג אדעולא[כט] מדנקט[ל] למ"ד בעי ידיעה משמע[לא] אבל למאן דלא בעי ידיעה לא[לב] [illegible] על סברא דרב דימי[לג] דה"נ עולה מכפרת אמעשה דלאחר הפרשה[לד] אף על גב דבעיא היא בפרק קמא דזבחים (דף ו.) ולא איפשיט דדחי ליה הש"ס בסוף הסוגיא דחויא בעלמא הוא[לה] ה"נ התם בעי אליבא דעולא דאמר הכא דאין קרבן מכפר אעבירה דלאחר הפרשה דילמא עולה דדורון היא מכפרת ה"נ אין רוצה לפשוט התם מדברי האמוראים אלא ממשנה או מברייתא כדאשכחן בפרק [אין בין המודר] (נדרים דף לו:)[לו] ורשב"א מפרש דהא דנקט למאן דבעי ידיעה רבותא נקט דאפי' לדידיה לא מיחייב לר"ל על כל אחת אלא במעשה דלאחר הפרשה ולא פליג אעולא[לז] נתכוין

מסורת הש"ס

א) ס"א ונודע לו בין כל אחת ואחת, ב) [דף עא:], ג) [ועי' תוספות יומא דף יט: ד"ה מי איכא וקדושין כג: ד"ה דאמר וב"ק פו: ד"ה ביישו וב"מ דף יז: ד"ה מן],

הגהות הב"ח

(א) גמ' אלא מעתה בעל והפריש כצ"ל ותיבות וחזר ובעל נמחק: (ב) תוס' ד"ה בעל וכו' שהיא ידיעה חשובה שהיא גורמת:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בעל. וכ"מ בפ"ד מחוסרי כפרה. והכי מוכח מסוגיין דמיירי ע"כ בנודע בין ביאה לביאה דאלו אחר כל הביאות אין ס"ד לומר דידיעות מחלקות הא כיון דלא בעי ידיעה תחילה אפילו כיפר קודס שנודע לו על השניות ממילא כולם מתכפרים עמה כיון דמכפר בלא ידיעה וא"כ ממילא לא מצי למנקט במעילה דממ"נ בין מעשה למעשה ודאי מחלקת כיון דאינו בהעלם אחת ולאחר כל המעשים פשיטא דל"ש לומר ידיעה מחלקת דהא הקרבן מכפר מיד על כולם כיון דל"צ ידיעה תחלה ומה"ט י"ל על קושיית תוס' דאיך שייך בש"ח לא בעי ידיעה תחלה די"ל דהיינו לענין זה בבעל חמש בעילות ואח"כ כיפר על א' קודם שנודע לו על אינך כולם מתכפרין דלא בעי ידיעה תחלה ודו"ק:

רבינו חננאל

עבירות הרבה ועל הזדון כשגגה, וחד מינייהו הבא על שפחה חרופה. ואמרינן עלה תני תנא קמיה דר' אלעזר וכפר עליו הכהן באיל האשם, מלמד שמביא קרבן אחד על עבירות הרבה, באיל האשם ונסלח לו, מלמד שמביא על הזדון כשגגה. ואקשינן והא עיקר קרבן במזיד כתיב, דכתיב בקרת תהיה, פי' מלקות ואין (מזיד) [מלקות] אלא במזיד, ובמקום שהיא חייבת מלקות הוא חייב קרבן. **ושנינן** אימא מלמד שמביא קרבן על השגגה כזדון. והתם פליגי אית דאמר דכד בעיל שפחה חרופה בשגגה בעי ידיעה בתחילה כדבעי לענין חטאת דעלמא, וכדמפרשינן השוכח עיקר שבת מכלל דהוי ליה ידיעה. ואית מאן דאמר כיון דמזיד ושוגג כי הדדי מייתי, אף שוגג שלא היתה לו ידיעה בתחילה מייתי אשם. וקאמר עולא למ"ד לא בעי ידיעה בתחילה סבר דהא לא דמיא הא שגגה לשגגת חטאת דעלמא. וכשם שבזדון מביא קרבן אחד על בעילות הרבה, הכי נמי שוגג אם בעל כמה בעילות בכמה העלמות, או מהן בזדון ומהן בשגגה, אינו מביא אלא קרבן אחד. ואתקיף עליה רב המנונא אלא מעתה בעל ונודע לו וכיון שנודע לו עמד והפריש קרבן ואמר המתינו לא תקריבוהו עד שאבעול, ובעל, הכי נמי דאינו חייב בבעילה אחרונה קרבן אחר. ודחי עולא ואמר מעשה דלאחר הפרשה קאמרת, כלומר בבעילה דלאחר הפרשה לא קאמינא שמתכפר בקרבן ראשון. כי אתא רב דימי אמר לדברי האומר אשם

עין משפט נר מצוה

כג א ב ג מיי' פ"ט מהלכות שגגות הלכה ו:

מוסף תוספות

א. שיש חשיבות בידיעה. תוס' הרא"ש. [וכעי"ז הגיה הב"ח בתוס' "כיון שהיא ידיעה חשובה"]. ב. דלא חייש בחשיבות הידיעה אלא קסבר דאינה מחלקת לחטאות. תוס' הרא"ש. ג. נמי. תוס' הרא"ש. ד. שאם נודע לו בינתים חייב על כל אחת ואחת. תוס' הרא"ש. ה. אפילו בין מעשה למעשה. תוס' הרא"ש. ו. מאי קא מדמה אשם מעילות לאשם שפחה חרופה. שיטה לר"ן. ז. אחד. תוס' הרא"ש. ח. שהוא בא על הספק ויכול להתנות עליו שיטה לר"ן. ט. לפי שאין מביאין אשם תלוי אלא בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת. שיטה לר"ן. י. לכל הפחות. תוס' הרא"ש. יא. אינו יכול להתנות ולומר אם בעלתי זה אשמי ואם לאו יהא אשם תלוי וכו'. שיטה לר"ן. יב. וחשיבא לי' אותה ידיעה לחלק. שיטה לר"ן. יג. [ד]אם ודאי בא על שפחה חרופה הרי טוב ואם לאו הם שלמים. תוס' הרא"ש. שהרי מתן דמיהן שוה. ריטב"א. דהכא שיודע שבעל ואינו יודע אם בעל שפחה חרופה או אשה אחרת [אמרי']. שיטה לר"ן. יד. דשלמים נאכלים לכל אדם ולשני ימים ולילה אחד וזה אינו נאכל אלא לכהנים ויום ולילה, י"ל. תוס' הרא"ש. טו. וא"ת. תוס' הרא"ש. טז. מעל חמש מעילות. תוס' הרא"ש. יז. י"ל דלרבותא נקט. תוס' הרא"ש. יח. מפני שקרבנה בא על המזיד וכיון דבכמה ביאות במזיד אינו חייב אלא אחת אף ידיעה לא תחלק בין ביאות דשוגג שהרי בשעת ידיעה בר קרבן הוא שאילו בא על השפחה באותה ידיעה חייב קרבן. ריטב"א. יט. לא הוה מצי לאשמעינן הכי דהתם. תוס' הרא"ש. כ. כיון דבשעת ידיעה לא הוה בר קרבן. ריטב"א. שאינו מביא על המזיד כשוגג. תוס' הרא"ש. כא. מידיעה שיש עמה הפרשת קרבן לידיעה גרידתא. ריטב"א. כב. א"כ מאי אלא מעתה הא קסבר דבמזיד נמי מחלקת וא"כ. תוס' הרא"ש. [עי' מהר"ם]. כג. דכי היכי דאחר כל המעשים אינה מחלקת הכי נמי בין מעשה למעשה. תוס' הרא"ש. כד. כיון. תוס' הרא"ש. כה. כמו כן לא תחלק בין מעשה למעשה. תוס' הרא"ש. כו. בין מעשה למעשה. תוס' הרא"ש. כז. אלא ודאי אין לדמות ידיעה דבין מעשה למעשה לאחר כל המעשים כי היכי דבהפרשה אין להשוותם. תוס' הרא"ש. כח. וכדרב המנונא. תוס' הרא"ש. כט. [נ]פירש"י ד"ל וכו' ועולא ורב דימי לא פליגי. שיטה לר"ן. ל. [illegible] תוס' הרא"ש. לא. [illegible] תוס' הרא"ש. לב. [illegible] לג. [illegible] לד. [illegible] לה. [illegible] לו. [illegible] לז. [illegible]

[illegible]

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

עין משפט נר מצוה

כד א מיי' פ"ב מהלכות שגגות הלכה ז:
כה ב מיי' פ"ח מהלכו' שבת הלכה ח ופ"ז מהלכות שגגות הל' יא:

גמרא

א) נתכוין א) להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור לחתוך את התלוש וחתך את המחובר ב) רבא אמר ב) פטור אביי אמר חייב רבא אמר פטור דהא לא נתכוון לחתיכה דאיסורא אביי אמר חייב דהא קמיכוין לחתיכה בעלמא אמר רבא מנא אמינא לה ג) דתניא חומר שבת משאר מצות וחומר שאר מצות משבת חומר שבת משאר מצות שהשבת עשה שתים בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת מה שאין כן בשאר מצות וחומר שאר מצות משבת שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב מה שאין כן בשבת: אמר מר חומר שבת משאר מצות שהשבת עשה שתים בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת מה שאין כן בשאר מצות היכי דמי אילימא דעבד קצירה וטחינה דכוותה גבי שאר מצות אכל חלב ודם הכא תרתי מיחייב והכא תרתי מיחייב אלא שאר מצות דלא מיחייב אלא חדא היכי דמי דאכל חלב וחלב דכוותה גבי שבת דעבד קצירה וקצירה הכא חדא מיחייב והכא חדא מיחייב לעולם דעבד קצירה וטחינה ומאי מה שאין כן בשאר מצות אע"ז וכדרבי אמי ד) דא"ר אמי זיבח וקיטר וניסך בהעלמה אחת אינו חייב אלא אחת במאי אוקימתא בע"ז אימא סיפא חומר בשאר מצות שבשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב מה שאין כן בשבת ה) האי שגג בלא מתכוין דע"ז היכי דמי אילימא כסבור בית הכנסת הוא והשתחוה לה הרי לבו לשמים ואלא ו) דחזי אנדרטא וסגיד לה היכי דמי אי דקבלה עליה באלוה מזיד הוא ואי דלא קבלה עליה באלוה לאו כלום הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי ז) דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר אלא באומר מותר משא"כ בשבת דפטור לגמרי ע"כ לא בעא מיני' רבא מרב נחמן אלא אי לחיובי חדא אי לחיובי תרתי אבל מפטרי לגמרי לא אלא

רש"י

נתכוין להגביה את התלוש. כגון דנפל סכין בערוגת הירק ונתכוין להגביהו: **וחתך את המחובר פטור.** דכתיב אשר חטא בה י) ודרשינן בכריתות ח) פרט למתעסק בדבר אחר ועשה דבר זה. **ושוגג היכי דמי** כגון שנתכוין לכך אבל שגג דסבר שאין היום שבת או סבר שמלאכה זו מותרת וזה מתעסק בהגבהה היה ולא בחתיכה: **דהא לא איכוין אחתיכה דאיסורא.** בשגגת שבת או בשגגת מלאכות אלא מתעסק בחתיכת היתר הוה שיודע שהוא שבת ויודע שחתיכת מחובר אסור: **משא"כ בשאר מצות.** כולה מפרש לה ואזיל: **שגג בלא מתכוין.** לקמן מפרש לה: **חלב ודם.** דומיא דטחינה וקצירה שהן שני גופין: **אלא גבי שאר מצות היכי דמי.** דפטור: **כגון חלב וחלב.** בהעלם אחד: **דרבי אמי.** במסכת סנהדרין בפרק ד' מיתות ט) יליף למילתיה מקרא דאין חילוק חטאות לעכו"ם: **והשתחוה לה.** והיינו שגג שהיא ע"ז בלא מתכוין שלא נתכוון להשתחוות לע"ז: **הרי לבו לשמים.** ומה חיוב יש כאן אפי' ידע שהוא בית ע"ז והשתחוה בו י) לשמים אין חיוב כאן: **אנדרטא.** צורת המלך שעושין לכבוד המלך והשתחוה לה ולא לשם אלהות: **מאהבה ומיראה.** מאהבת אדם או מיראת אדם השתחוה לע"ז. וקרי ליה שוגג בלא מתכוין כלומר שגג בהכי דסבור כיון דאין מתכוין לבו לאלהות מותר: **אלא באומר מותר.** כגון גר שנתגייר בין הנכרים כסבור שאין ע"ז בתורה וקרי ליה שגג בלא מתכוין: **דפטור לגמרי.** בתמיה: **עד כאן לא קבעי מיניה רבא מרב נחמן.** העלם זה וזה בידו מהו לעיל בפירקין (דף ע:) דהיינו אומר מותר דאמר אין שבת בתורה היינו העלם זה וזה: דסבור

תוספות

נתכוין להגביה את התלוש. פירש בקונטרס כגון סכין מוטל בערוגת ירק ונתכוין להגביה וחתך את המחובר א) א"כ הא ב) דפליגי ג) בנתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר ד) היינו ה) לחתוך תלוש (א) וחתך מחובר אחר אבל לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר משמע דחייב לכ"ע וקשה לר"ת דבסוף פ' ספק אכל (כריתות יט:) אמר שמואל המתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה בשבת פטור ו) דמלאכת מחשבת אסרה תורה ומוכח התם דאפילו בנתכוין ללקוט תאנה זו וליקט תאנה אחרת פטר שמואל ז) ולקמן בפרק הזורק (דף צז:) פטר ב) (ג) רבא נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה כי לא אמר כל מקום שתרצה תנוח וכל שכן בנתכוין לזרוק בצד זה וזרק בצד אחר דלא נעשה כלל רצונו או נתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר דפטור ונראה לר"ת ח) דהכא מיירי בנתכוין לחתוך תלוש ונמצא שהוא מחובר וחותך מה שהיה מתכוין אלא שלא היה יודע שהיה מחובר ופליגי אביי ורבא בקרא דאשר חטא בה דמוקי ליה רבי אליעזר בפרק ספק אכל (שם יט:) פרט למתעסק והכי איתא התם בהדיא דקאמר עלה לרבא משכחת לה שנתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר לאביי שנתכוין להגביה את התלוש כו' ושמואל דפטר מטעם מלאכת מחשבת היינו בנתכוין לחתוך מחובר זה וחתך מחובר אחר דלא נעשה מחשבתו והשתא אתי שפיר דקאמר (ג) לקמן דמפרש שגג בלא מתכוין דשאר מצות היכי דמי כגון דסבור שומן הוא ואכלו דהיינו ממש דומיא דשבת לפר"ת ט):

הניחא לאביי דאמר חייב. פי' הניחא לאביי בהא דמשכחת גבי ע"ז שגג בלא מתכוין י) אבל מ"מ גם לאביי לא מיתוקמא ברייתא שפיר בהכי יא) דהא אם חלל שבת מאהבה ומיראה נמי חייב ולהכי איצטריך בסמוך לאוקמא אליבא דאביי שגג בלא מתכוין ה"ד דסבור רוק הוא ובלעו יב): **עד כאן לא בעא מיניה רבא מרב נחמן כו'.** וא"ת אמאי לא מייתי מתני' דהשוכח עיקר שבת יג) דאינו חייב אלא אחת ולא הוי פטור לגמרי וי"ל דניחא ליה לאתויי מרבא דמספקא ליה בהעלם זה וזה דדילמא אפי' תרתי מיחייב דכי אוקי הכא באומר מותר היינו בנתעלמה ממנו לפי שעה דהיינו דומיא דהעלם זה וזה בידו כדפי' לעיל יד) דאם לא נודע לו מעולם איסור ע"ז אינו ישראל כלל כיון שמודה בע"ז דדוחק להעמיד בתינוק שנשבה לבין העכו"ס: **רבא אמר פטור.** ואם תאמר והא אמר בפרק בן סורר ומורה (סנהדרין דף עד.) דע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים יהרג ואל יעבור אם כן אפילו לא מקבל ליה חייב ואין לומר דרבא לטעמיה דאמר במס' ע"ז בפרק ר' ישמעאל (דף נד.) דאפילו בע"ז בצינעא טו) וחי בהם ולא שימות בהם והא דקאמר רבא בפ"ב דכתובות (דף יט.) גבי עדים שאמרו להם חתמו שקר כו' שאין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש אלא ע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים ה"פ אפילו מאן דמחמיר לא מחמיר אלא בע"ז ג"ע ושפיכות דמים דאם כן דטעמא דרבא דפטר הוי משום הכי מאי מייתי אביי בפ' ד' מיתות (סנהדרין סא:) מכמה ברייתות לימא דאתיא כמ"ד בפרק בן סורר (שם עד.) יהרג ואל יעבור דפלוגתא דתנאי היא וי"ל דסבר רבא דאפי' למ"ד דחייב למסור את עצמו אם לא מסר עצמו לא מיחייב מיתה בבית דין וקשה לרשב"א דאמר רבא במסכת ע"ז טז) הכל היו בכלל לא תעבדם כשפרט לך הכתוב וחי בהם יצא אונס משמע דלא מפיק אלא אונס מיתה אבל שאר אונסין הוו בכלל לא תעבדם וחייב א) והכא פטור אפי' מאהבה דליכא אונס מיתה וי"מ דההיא דאמר יהרג ואל יעבור היינו בסתם אע"ג דלא מקבל עליה לאלוה אבל הכא במפרש דקעביד מאהבה ומיראה אי נמי אפילו בסתם ובע"ז שהכל אין עובדין אותה אלא מאהבה ומיראה דומיא דהמן דמייתי עלה התם להם אי אתה משתחוה אבל אתה משתחוה לאדם כמותך יכול אפי' נעבד כהמן ת"ל לא תעבדם [וקאמר רבא כהמן ולא כהמן דאילו התם מיראה והכא לאו מיראה] ומההיא גופא נמי יש לדקדק דחייב אע"ג דלא קבל עליה באלוה דמשמע דאסר נעבד כהמן דומיא דאדם שכמותך דשרי והיינו בלא קיבלו עליו באלוה ועוד טז) דאמר בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף ס:) הפוער עצמו לפעור זו היא עבודתו אע"ג דקא מכוין לבזוייה הזורק אבן למרקולים זו היא עבודתו אע"ג דקא מכוין למירגמיה אלמא דחייב אע"פ שאין מקבל עליו באלוה ומיהו יש לפרש אע"ג דקא מכוין לבזוייה מכוין לעובדה דרך בזיון ורגימה זו והא דלא דחי ראיות דאביי בעובד מאהבה ומיראה סתם משום דסתם עובד כמדעתו דמי וא"ת ולמאי דפטר רבא אמאי לא השתחוה מרדכי להמן וי"ל כדאמרינן במדרש שהיו שתי צורות היו על לבו ועוד משום קידוש השם כדאשכחן בירושלמי במסכת שביעית בפ"ד כגון פפוס ולוליינוס אחיו שנתנו להם מים בזכוכית צבועה ולא קבלו מהם יז):

באומר מותר. והא דמעטינן בפ"ב דמכות (דף ז: ושם) בשגגה פרט לאומר מותר שאני גבי גלות דטובא בשגגה כתיבי התם ולהכי נמי אמר בסוף פ"ב דב"ק (דף כו: ושם) היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה מעולם לענין גלות פטור מבשגגה לענין שבת פטור משום דבעינן מלאכת מחשבת והשתא תיפוק ליה דגבי שבת נמי כתיב בשגגה אלא ודאי דוקא גבי גלות ממעטינן משום דכתיבי בשגגה טובא:

מוסף רש"י

זיבח וקיטר וניסך בהעלמה אחת אינו חייב אלא אחת. וכל עבודותיה כאחת חשובה אחת הן, לא תעבדם, הלכך אין כאן חלוק מלאכות (סנהדרין סב.). **הרי לבו לשמים.** ולא השתחוה זה לעבודת כוכבים ואם כן מזיד הוא ואלא שוגג הוא לשמים, שהרי לשמים נתכוין, ואפילו היה יודע שזה הבית עבודת כוכבים והוא משתחוה בתוכו לשמים אין כאן עונש, שהרי בית הכנסת לא לבית הוא משתחוה אלא למי שכנין שמו עליה (סנהדרין סא: וכעי"ז כריתות ג.). **ואלא דחזי אנדרטא וסגיד ליה.** צלם דמות שהיו רגילין לעשות בדמות המלך והרואה אותו משתחוה לו לעבוד המלך, ופעמים שעובדין אותו והא דאמר שהיה נעבד ולא ידע שהוא נעבד והשתחוה לכבוד המלך (סנהדרין שם). **ואי לא קבליה עליה באלוה.** אלא לכבוד המלך השתחוה לו (שם). **לא כלום הוא.** דהא לא מכוין לשם עבודת כוכבים (שם) דכיון דלא נעשה לשם עבודת כוכבים השתחואה דידיה לאו כלום היא (כריתות ג.).

תום' ישנים

א) וי"ל דלאומר אלי אתה מודה רבא דחייב אפילו עליו באלוה כיון דקאמר אלי אתה במה שאומר אלי אתה ע"ז הא אמר אלי אתה אבל לא מקטיר ולא מנסך הוא אלא שאומר אלי אתה ... אונס לא ... ומיהו ... ה"מ ... והר"א ... שסבר ... ע"ז חייב בה אפי' מאהבה ומיראה:

מוסף תוספות

א. וזה מתעסק בעלמא הוא לא נתכוין לשום דבר של איסור ולא אפילו לשם מלאכה האסורה ואמרינן בכריתות (יט). אשר חטא בה פרט למתעסק. ריטב"א. ב. משמע. הרא"ש. ג. אביי ורבא. תוס' הרא"ש. ד. דכוותה מיירי. ריטב"א. ה. שנתכוין. תוס' הרא"ש. ו. אבל אסור. תוס' הרא"ש. ז. ולימא לימאי דפליג אדאביי ורבא דלא מדכר לה הכא והתם, ולא עוד אלא דהתם (כריתות כ.) איכא ברייתא דמסייעא לשמואל דתניא היו לפניו שתי נרות דלוקות או כבות נתכוין לכבות את זו וכבה את זו או שנתכוון להדליק את זו והדליק את זו פטור, והיינו שמואל. ריטב"א. ח. לפרש נתכוין להגביה את התלוש כגון שהיה סבור שעשב זה היה תלוש ונתכוין להגביהו ונמצא מחובר וחתכו, אבל נתכוין לחתכו והיה סבור שהוא תלוש. תוס' הרא"ש. ט. [דלפרש"י] הוה ליה למימר דומיא דשבת, היינו לפניו חלב ושומן ונתכוין לאכול השומן ואכל החלב. תוס' הרא"ש.

מסורת הש"ס

א) כריתות יט:, ב) [לפמ"ש תוס' לעיל עב: ד"ה נתכוין וכו' עוד לעיל עב: ד"ה ודע ולמ"ש הרא"ש פרק הזהב סוף יט שלא מלינו בכל הגמ' שמקדים רבא לאביי כי אביי מלך קודם רבא ע"ש וכ"כ עוד בשאר דוכתי א"כ יש לגרוס הכא אביי אמר וכו' או לכ"ל רבא אמר פטור וכו' אמר רבא מנא אמינא לה וכו' וע"ע מ"ש בפסקים שם על הגליון], ג) סנהדרין סב., ד) סנהדרין סב: ה) שם סא: [כריתות ג.], ו) שם, ז) [ויקרא ד], ח) [דף יט:], ט) [דף סג.], י) בס"ל: לבו, כ) ע"ש שכ"ל רבינו, ל) [דף נד.], מ) [וע' תוספות סנהדרין סא: ד"ה רבא אמר].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה נתכוין וכו' לחתוך תלוש זה זה וחתך: (ב) בא"ד בפ' הזורק פטר רב אשי נתכוין וכו': (ג) בא"ד והשתא אתי שפיר דקאמר לקמן כל"ל ותיבת דקאמר נמחק:

גליון הש"ס

גמ' דחזי אנדרטא. ע' מס' ע"ז דף מ ע"ב תוד"ה ובאנדרטי:

רב נסים גאון

ואלא מאהבה ומיראה, הניחא לאביי דאמר חייב אלא למאן דאמר פטור מאי איכא למימר. ופלוגתא דאביי ורבא משכחת במסכת סנהדרין [סא] בפרק ד' מיתות איתמר העובד ע"ז מאהבה ומיראה אביי אמר חייב ורבא אמר פטור. אביי אמר חייב דהא פלחה, רבא אמר פטור דלא קבלה עליה באלוה, אי קיבלה עליה אין ואי לא לא.

רבינו חננאל

איתמר נתכוין להגביה את התלוש וחתך את המחובר, לכולי עלמא לא מחייב קרבן דהא לא אתכוין למלתא דאית בה איסורא, אלא להגביה בעולם נתכוין, אע"פ שחותך את המחובר לא קרינן ביה נפש כי תחטא בשגגה. ולא הוי חוטא בשגגה אלא מתכוון למעשה מביא לידי חטא, והוא אינו יודע שהוא חוטא. אבל אם נתכוון לחתוך את התלוש שהוא מותר ונזדמן לו מחובר וחתכו, רבה אמר פטור דס"ל שאינו קורא ביה נפש כי תחטא בשגגה אלא בזמן שמתכוון לדבר אסור כשיקרא שוגג באיסורו, וזה לא נתכוון לחתיכת תלוש. אביי אמר חייב דהוא מכוון לחתיכה בעלמא ויש בחתיכה איסור. וסבר אביי שאין צריך להתכוון במעשיו לדבר שהוא באיסור, אלא כל מעשה שיש במינו איסור, אף על פי שלא נתכוון לדבר שיש בה איסור כיון שנזדמן לו דבר איסור הריני קורא בו כי תחטא בשגגה. וכן לענין נתכוון לזרוק שתים וזרק ד', לרבה פטור דהא לא נתכוון לדבר האסור בשגגת איסורו אע"פ שמתכוון למקצתו, דסבר ליה צריך להתכוון לכל האיסור בשגגת איסורו, ולאביי חייב דהא נתכוון לזרוק

אבל חלב ודם, הכא שתים מחייב והכא שתים מחייב. אלא קצר וחזר וקצר בהעלם אחד, כיוצא בו בשאר מצות אכל חלב וחזר ואכל חלב בהעלם אחד דבזדון שבת ושגגת מלאכות חייב שתים, מה שאין כן בע"ז. כי (אם) בע"ז אם זיבח וקיטר וניסך בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת, וכר' (יוסי) [אמי]. ודחינן אם אמרת בע"ז מתניתין [בעבודה זרה לא מיתוקמא] אלא בשאר מצות, מה שאין כן בשבת. דהוא חומר בשבת שאם קצר וטחן בהעלם אחד בזדון שבת ושגגת מלאכות חייב שתים, וקתני בסיפא שגג בלא מתכוון בשאר מצות חייב, משא"כ בשבת. שגג בלא מתכוון בע"ז היכי דמי, אי דסבר בית הכנסת הוא והשתחוה לה, כי האי גוונא פטור הוא דהא לבו לשמים. ואלא דחזא אנדרטא וסגיד לה, אי דקבלה עליה באלוה, מזיד הוא ואי לא קבלה עליה באלוה, כיון בשוגג השתחוה כנגד האי אנדרטא לא מחייב דהא לא עביד מידי. אלא כגון שהשתחווה לע"ז מאהבה, שראה צורת ע"ז ואהבה. או אם שהעמיד עצמו ע"ז כהמן והשתחוה לו מאהבה או מיראה, פי' שנעלם ממנו לגמרי אי מצוה עליה או מצוה שאינה כי האי גוונא כי אם דמי במזיד או שוגג. או שגג בשגגת אליה אם אמרתם כי שוגג הוא באיסורו אבל לא אמרת כי אם שגג בעבודת אלהים אחרים מכיר היה שהוא ע"ז ועבדה מאהבה או מיראה סבר דאיסורו בע"ז מאהבה או מיראה כמו שאמרו בע"ז לפי שהוא מכיר שהוא עובד לע"ז. והאי כי אם בשגגה ע"ז ולא ידע שאסור, אי אמרת כי שוגג, אבל שוגג בעבודת אלהים אחרים, מכיר היה שהוא ע"ז ועבדה מאהבה או מיראה, מדמיא, דרבינן בסנהדרין פרק ארבע מיתות דאיתמר העובד ע"ז מאהבה ומיראה אביי אמר חייב רבא אמר פטור אביי אמר חייב דהא פלחה לע"ז, רבא אמר פטור דהא לא קיבלה עליו באלוה. הניחא לאביי אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר. ואוקימנא באומר מותר. כי מי שנעלם ממנו שע"ז אסורה שמעבודת אלהים אחרים, ושכח הכל לגמרי, שנמצא שבת ממנו, ומי כי האי גוונא (אחרינא) חייב בשבת דפטור לגמרי. ואקשינן ומי איכא למימר דפטור לגמרי, והא עד כאן לא בעא מיניה רבה מרב נחמן העלם זה וזה בידו, פי' העלם שבת והעלם מלאכות וזה וזה בידו, אם לחייב חדא או לחייב תרתי, אבל למפטריה לגמרי לא.

ונזדמנה לו זריקה אסורה. אמר (רבא) [רבה] מנא אמינא לה דפטור, דתניא חומר בשבת משאר מצות, שהשבת עושה שתים בהעלם אחת חייב שתים מה שאין כן בשאר מצות. חומר בשאר מצות [בבה"מ] וכו' משבת דלשאר מצות שגג בלא מתכוון חייב, משא"כ בשבת. ודייקא לה מתכוון [לחתוך את התלוש] ולא נתכוון לחתיכה [דאיסורא] [ואיסורא]. ושקלו וטרו בהא דתנן עשה בהעלם אחד שתים בשבת חייב שתים, ובשאר מצות כי האי גוונא אינו חייב אלא אחת. היכי דמי [אילימא] [קצר וטחן בשבת, כיוצא בו בשאר מצות

ז. משמע משא"כ בשבת דפטור, דתניא חומר שבת, הא דשאר מצות. ריטב"א. יא. דהא קתני משא"כ בשבת דפטור, וזה אינו כי המחלל שבת מאהבה ומיראה חייב הוא. ריטב"א. יב. [ד]אי ניחא לאביי מאהבה ומיראה הוא מה קשה ליה לאביי. ריטב"א. יג. [ד]אינו שבת כל כך דכי מדברו כי שבת מדכר. תוס' הרא"ש. יד. לעיל ע: תוס' ד"ה כסבור. טו. נאמר. תוס' מנהדרין סא: טז. דאי בסתם עבודת כוכבים קא איצטריך דשמעינן ממנהי. תוס' סנהדרין סא:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דסבור שומן הוא ואכלו. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין לאכול חלב וחייב. ואף על פי דמתעסק הוא לרבא דהא לא מתכוין לאכילת איסור חייב דאמר שמואל בכריתות (פ"ל דף יט:) בחלבין וערימות מתעסק חייב שכן נהנה אבל בשבת פטור דלא נהנה והיינו סייעתא לדידיה דאמר נתכוין לתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור: **ואביי.** אמר לך לעולם כי האי גוונא אף בשבת חייב דלאו מתעסק הוא והיכי דמי מתעסק דשאר מלאה חייב קסבר רוב הוא שהיה חלב ימות ובלעו דלא איכון לאכילה דרוב לאו בר אכילה הוא אלא בליעה דכתיב (איוב ז) עד בלעי רוקי ועלמה בידו אכילה דהא לא איכון לאכילה ולכוותייהו דשבת דפטור נתכוין להגביה ועלמה בידו אתיכה: **דהא לא איכון לזריקה דאיסור.** ויהא שוגג בשבת או במלאכה אבל זה אינו שוגג לא בשבת ולא במלאכות אלא מתעסק בדבר אחד של איתר ועלמה בידו איסור: **וריקא.** לאיפלוגי בכולהו אף על גב דדמי להדדי: **דאיכא בלא פרטי לא מודריק.** וזה שנתכוין לשתות וזרק אדבע נעשית מחשבתו דהא יש בכלל ד' שתיות הלכך לאו מתעסק הוא: **דלא איכון לזריקה דאדבע.** ובגיר מהני לא שם זריקה עלה: **אבל בסבור רה"י הוא וכו'.** דנתכוין לזריקה גמורה: **משלחה לה.** להאי שנשתכחה תורת כל הלכות שבת ממנו ואפילו הכי חשיבא ליה כזדון שבת ושגגת מלאכות לחיובייה אבל חדא כגון דידע ליה לשבת באיסורין וטעה בשיעורין שנתכוין לאחות מכשיעור ועשה כשיעור הלכולן יש שיעור: **אלא אדבע דאמר פעור היכי משלחה לה.** דמיחייב שוס אדם על כל מלאכה ומלאכה שבהעלם אחד על כרחך בזדון שבת ושגגת מלאכות הוא דבעית לאשכוחיה והכא דאיעלימו כולהו מיניה מאי זדון שבת איכא במה ניכר לו שבת משאר ימים: **מתני' הזורק.** בראש לרוח: **הכורר.** פסולת בידיו: **המרקד.** בנפה. וגמ' [ע"כ] פריך הני מילהו חדא היא דלהפריש פסולת ממון אוכל נעשות שלשתן: **האופה.** לא הוה במשכן דלא שייך אלא בפת ופת לא שייכא במלאכת המשכן אבל כולהו קמייתא הואי בסממני של נצע תכלת וארגמן ותולעת שני. וגגמרא[מ] פריך דשביק תנא מבשל דהוי בסממנים ונקט אופה. ושיעורן של אלו בגרוגרת חוץ ממורס דבכל שהוא לקמן בפרק הכונה (דף קנ.): **הגוזז צמר.** וכל שאר מלאכות שייכי בצמר של מלאכת המשכן: **המלבנו.** מכבסו בנהר: **המנפלו.** קרפי"ר בלע"ז: **המיסך.** אורדי"ר: **בפי יירין.** ליי"ש שנתן שני חוטין בתוך הכית ניר. ובגוזז ובמלבן וכולהו אינן מפרש שיעורן לקמן בפרק האורג[מ]: **הפוצע.** מנתק. פעמים שיש בשני חוטין יותר מדאי ומנתק מהן ומקליש לגוף. והני כולהו ממיסך ואילך עד קושר ומתיר שייכי בזיריעות. ולקמן[מ] מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: **וחופר וקורע.** בזיריעות הוא: **על מנת לפצוע.** פעמים שהנקב עגול ואינו יכול לחופרו יפה אלא כ קורעו כדמפרש בגמרא[מ] אבל קורע שלא לתפור לא הוי במשכן: **הלד את הלני.** וכל מלאכת עורו ונהגת בחטים למשכן בעורותיהן: **המולחו.** לעור: **ממחקו.** מגרר בעור: **מחתכו.** מקלעו ומחתכו לרצועות וסנדלים: **רוקח ומוחק.** לקמן (דף קנ.). מפרש למאי מינצעיא למשכן שכן רושמין על קרשי המשכן לידע איזה בן זוגו ואותה בזו ואותה בזו ומוחק פעמים שטעה: **מכבה ומבעיר.** בגשה שחתת הדוד של סממנין: **מכה בפטיש.** הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה בקורנס על הסדן להחליקו בגמר מלאכה ומתניתין נמי לא מייחיב ליה אלא בגמר מלאכה: גמ'

אלא לאו רישא בע"ז וסיפא בשאר מצות. תימה לר"י דלוקמא כולה בשאר מצות ומאי מה שאין כן בשאר מצות כגון שחט וחזק בתוך דאיכא מייב אלא אחת כדאמר אביי בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין לד:) אם תעשה עשאן הכמוה עשיה אחת ור' אבהו נמי דפליג מודה דלרבי ישמעאל בשחיטה וזריקה ולר' עקיבא בהעלאה וזריקה דאיכו מייב אלא אחת דמאד דקא נפקי ושגג בלא מתכוין כגון שנתכוין לשחוט בהמת חולין והיה צריך לשל חולין ונמלא[ד] של קדשים דטוותה בשבת נתכוין לאתוך תלוש ונמלא מחובר ולא היה צריך אלא לתלוש דפטור דמלאכת מחשבת בעינן וי"ל דלא מצינן לפרושי הכי דמשמע דפטור בשבת לפי ששגג בלא מתכוין דכה"ג אפילו נתכוין למחובר זה ונמלא מחובר אחר פטור דאין זה מלאכת מחשבת וליכא לאוקמי נמי דמיירי כשנעשה מחשבתו כגון שהיה צריך לאתוך מה שאתך אלא שהיה סבור שהוא תלוש ונמלא שהוא מחובר הא ליכא לאימר דכה"ג אם פטור לענין שבת מאשר חטא בה פטור נמי לענין חוץ ומיהו עוד קשה לוקמא כולה בשאר מצות כגון[ה] נרבע לזכר ורבע את הזכר והבא על הבהמה והביא עליו דבין לר' אבהו לר' עקיבא אינו חייב אלא אחת והשתא שגג בלא מתכוין מיתוקש שפיר דמיפטר בשבת מאשר חטא בה וכגון שנעשית מחשבתו וגבי עריות לא מיפטר שכן נהנה:

העושה שני בתי נירין. לרוץ לקרש לאמה פירש[א] כאן ובאורג[ב] ובפועל ובתופר ובכותב שיעור טפי מבשאר:

הכושר והמתיר. ל"ע אי מיתחייב במתיר אלא על מנת לקשור אי לא ומדלא תני ליה[ג] כדתני מוחק ע"מ לכתוב אין לדקדק דהכי נמי לא קתני סותר ע"מ לבנות ובפ' במה מדליקין (לעיל לא:) אמרינן בהדיא דבעינן סותר ע"מ לבנות ולפי מה שפירש רש"י בגמרא (דף עד:) דאי מתרמי ליה תרי קיטרי בהדי הדדי בשני חוטין זה אצל זה תרי חד[ג] ומיתא חד[ד] משמע דמיתחייב בלא על מנת לקשור[ה] ולשון קטר לא משמע כפירושו אבל ר"ח פירש וכן משמע בירושלמי[ו] כשנפסקה חוט בשני מקומות ונקשר מתירין ב' הקשרים ומשליכין לאוץ[ז] האמצעי וחוזרין וקושרין שתי הרצאשים זה בזה ואין בו אלא קשר א' ולפי זה משמע דבעי מתיר ע"מ לקשור והא דלא תני ליה במתיר וכשותר פירלשתי בפרק ב' (דף לא: ד"ה וסותר): מכדי

אלא לאו רישא בעכו"ם וסיפא בשאר מצות ושגג בלא מתכוין בשאר מצות ה"ד דסבור דשומן הוא ואכלו משא"כ בשבת דפטור דנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור ואביי שגג בלא מתכוין ה"ד [א]דסבור רוק הוא ובלעו משא"כ בשבת דפטור דנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור אבל נתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר חייב: איתמר [ב]נתכוון לזרוק שתים וזרק ארבע [ג]רבא אמר פטור אביי אמר חייב רבא אמר פטור [ד] דלא קמיכוין לזריקה דארבע אביי אמר חייב דהא קמיכוין לזריקה בעלמא כסבור רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים רבא אמר [ה]פטור ואביי אמר חייב רבא אמר פטור דהא לא מיכוין לזריקה דאיסורא ואביי אמר חייב דהא קא מיכוין לזריקה בעלמא וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההוא קאמר רבא דהא לא קמיכוין לחתיכה דאיסורא אבל נתכוון לזורק שתים וזרק ארבע דארבע בלא תרתי לא [ו] מיזרקא ליה אימא מודה ליה לאביי ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבא דהא לא קמיכוין לזריקה דארבע אבל כסבור רה"י ונמצא רה"ר דמכוין לזריקה דארבע אימא מודי ליה לאביי צריכא [ז]תנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא למה לי וא"ר יוחנן שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת בשלמא לאביי דאמר כי האי גוונא חייב משכחת לה דידע דאסורא [ח] שבת וידע לה איסור מלאכות וקא מעה בשיעורין אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחת לה בזדון שבת ושגגת מלאכות הניחא אי סבר לה כר' יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה דידע לה לשבת בלאו אלא אי סבר לה כרשב"ל דאמר עד שישגוג בלאו וכרת דידע לה לשבת במאי [ט]דידע לה בתחומין ואליבא דר"ע: **מתני'** [י]אבות [יא]מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר והמעמר והדש והזורה הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה [יב]והמיסך והעושה שתי בתי נירין והאורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר [יג]והתופר שתי תפירות הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות] הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש [יד]המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: גמ'

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"כ מהלכות שבת הלכה ז:
כז ב מיי' פ"ל מהלכות שבת הלכה ח:
כח ג מיי' פ"ז מהלכות שבת הלכה ל סמג לאוין סה:

מוסף רש"י

דידע לה לשבת במאי. הלא כמולן שגג, דכפנוי שבל ל"ע מלאכות מוקרמת (לעיל סט:). **בתחומין.** לאיכון נקרבן (שם).

מוסף תוספות

א. במתניתין. תוס' הרא"ש. ב. מתיר ע"מ לקשור. מפקי הלא"ש סימן ב'. ג. וקטר חד כלומר. רש"י שם. ד. כמו שהוא. רש"י שם. ה. דאי לא הוה ליה למפרך והא מתיר שלא ע"מ לקשור הוא. ריטב"א לאלן עד: ו. פיסוק. תוס' הרא"ש.

רבינו חננאל (המשך)

נהנה, והמתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה. ור' יוחנן התם בפרק ארבע מיתות כדתני תנא הדא מתניתין קמיה, דתאה דאמר ליה פוק תני לברא, דכל מתניתין דלא מיתוקמא רישא וסיפא בחד טעמא לאו מתניתין תרצתא היא, ר' יוחנן לטעמיה דאמר בסוף פרק המפקיד מאן דמתרגם לי חבית אליבא דחד תנא מובילנא מאנית בתריה לבי מסותא. **נתכוון לזורק ב' חדק ד' אמות, (רבא) [רבה]** אמר (חייב) [פטור] אביי אמר (פטור) [חייב], פשוטה היא. ומקשינן לרבא מתניתין דקתני ארבעים חסר אחת, ואמר ר' יוחנן עלה שאם עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת. ולא משכחת כהאי גוונא דחייב בכולן אלא בזדון שבת ושגגת מלאכות. בשלמא לאביי דאמר כי האי גוונא חייב [כר], [וקא טעה] בשיעורין כגון זריקת ב' אמות וזריקת ד' וכיוצא בהן. אלא לרבה דאמר כל כה"ג פטור היכי משכחת [לה], בזדון [שבת] ושגגת מלאכה. הניחא אליבא דר' יוחנן דאמר כיון ששגג בכרת אע"פ שהזיד בלאו משכחת לה דידע דאיסור השבת בלאו, אלא לר"ל דאמר עד שישגוג בלאו וכרת היכי משכחת לה. ושינגן דידע לה בתחומין ואליבא דר' עקיבא כמו שאמרנו למעלה. דאביי אליבא דר' יוחנן פשוטה היא, אלא אפילו לריש לקיש כיון דסבר אביי כשנתכוון למקצת האיסור בשוגגת איסורו ונזדמן לו כל האיסור חייב, כגון המתכוון לזורק ב' אמות שהן מקצת איסורו כי האיסור ד' אמות, ונתכוון לזורק שתים מתוך ארבע (וניזרק) [ונזדמן] לו שזרק ד' חייב. מוקים לה אליבא דר"ל במכיר את השבת באיסור מלאכות ויודע (בשיעורו) [בכולן], ושוגג בלאו שבשיעור. **אבות מלאכות ארבעים חסר אחת.**

לעזי רש"י

קרפי"ר. להתיר (סיב או אריג לחוטין).
אורדי"ר. להשתות (לערוך את חוטי השתי לקראת האריגה).
ליצי"ש. נירים (ניר כמין עין במתקן-אריגה, שבו השתי עוברו).

רבינו חננאל

וחזרנו לפרק פירוק אחר משום דקשיא דלא מיתוקמא סיפא דהא מתניתין בע"ז אוקמי הכי, רישא בע"ז דקתני עשה שתים בהעלם א', בשבת חייב ב' משא"כ בע"ז, שאם זיבח וקיטר וניסך בהעלם א' אינו חייב אלא אחת כר' אמי. אבל סיפא דקתני בשאר מצות ושגג בלא מתכוין חייב משא"כ בשבת דפטור, בשאר מצות דלאו ע"ז היא, והיכי דמי כגון שהיה סבור שהוא שומן ואכלו ונמצא חלב, כגון זה בשאר מצות הוא דחייב, אבל בשבת כי האי גוונא נתכוון לחתוך בחלוש וחתכו ונמצא דמחובר לקרקע פטור. ודחי אביי ואמר לא כי האי גוונא לעולם אימא לך חייב, והיכי דמי שגג בלא מתכוין דבשאר מצות חייב ובשבת פטור, כגון שנתכוין בבליעה דרוק ובלעה ונמצא חלב, שאע"פ שלא נתכוין לאכילה דחייב בשאר מצוות, ובשבת כה"ג דנתכוין להגביה דבר חלוש והגביהו ונמצא שתחבו מן המחובר [פטור]. אבל אם נתכוין לחתיכה בעלמא חייב, (כגון) [וכ"ש] בשאר מצות אם נתכוין לאכילה בעלמא [חייב]. ובדר' נחמן דאמר המתעסק בחלבין ובערוות אע"פ שלא נתכוון חייב שכבר

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות